

ZPRÁVY

SPOLEČNOSTI FRANTIŠKA BÍLKA

32

květen 2014

Villa Vallila: dům s příběhem a Bílkovými reliéfy

Stranou rušných cest a tím i pozornosti, na kraji vesnice ve velké zahradě se vzrostlými stromy, stojí na pohled trochu tajemný dům, který má zajímavou historii. Pro ctitele Františka Bílka je pak zajímavý i tím, že jeho stěny zdobí dva z největších a nejhezčích Bílkových reliéfů: *Jak čas nám ryje vrásky* a *Jak ten čas utíká*. Vždyť také když Ministerstvo kultury ČR prohlásilo dne 27. 4. 1994 tento dům (vilu č.p. 32 v Červeném Újezdu) kulturní památkou, odůvodnilo to především touto výzdobou: „jedná se o autenticky dochovanou secesní stavbu s hodnotnými keramickými reliéfy od F. Bílka z let 1902-03, výrazně se uplatňujícími na fasádách“.

Červený Újezd u Votic leží asi ve čtvrtině cesty z Chýnova do Prahy, Bílek to měl tedy „při cestě“ z jednoho svého domova do druhého. Jeho zdejší „zastavení“ však nebylo dílem náhody, ale zvláštního propletení několika lidských osudů, které se zde pokusím rozplést a ukázat tuto jeho práci v širším kontextu.

Místopisec zdejšího kraje, Čeněk Habart, popisuje vznik této památky následovně: *„V roce 1901 koupila od Karla Beneše za 17 000 zlatých poplužní dvorec v Červeném Újezdě Adéla Heintschelová, bohatá Američanka, majitelka velkých kávových plantáží v Brazílii. V roce 1902 vystavěla na návrší nade dvorem jednopatrovou vilu ve švýcarském slohu, daleka viditelnou, kolem ní zřídila velikou zahradu. Na vile jsou dva krásné vypouklé obrazy, které na přání majitelky ze sádry zhotovil a do malby zasadil známý český sochař František Bílek za 2000 K. Jeden obraz je 3 metry dlouhý a dva metry široký a zdobí východní zeď v rámci nahoře obloukem. Představuje, jak rychle čas utíká – nad ležícím mužem se tryskem ženou lesní ženky. Druhý obraz je stejných rozměrů, ale s rámcem podkovovitým a symbolicky naznačuje, že čas způsobuje vrásky – divoženky ryjí vrásky na čelo ležícího muže...“* [1]. Habart psal tento text až na počátku druhé světové války, nicméně bude zřejmě pravdivý, jakkoli vypadá na první pohled bizarně (proč si Američanka kupuje dům na okraji České Sibiře?). Také brazilské plantáže zůstávají s otazníkem.

Příběh vily začíná nepřímo typickým příběhem selfmademana 19. století, Felixe Jana Heintschela (1819-1896). Tento sudetský Němec, syn nijak bohatého tkalcovského mistra z Jindřichovic pod Smrkem (Heinersdorfu) na Frýdlantsku, založil se svým bratrem Eduardem v roce 1852 textilní továrnu „E. Heintschel & Co.“. Po bratrově smrti (1857) se stal jejím jediným majitelem. Díky kvalitnímu zboží, velké expanzi a exportu do celého světa brzy velmi zbohatl a roku 1883 jej císař povýšil do rakouského šlechtického stavu s čestným titulem „šlechtic“ a s predikátem „z Heineggů“. V roce 1880 učinil své čtyři nejstarší děti společníky firmy [2]. Felix měl se svou první ženou dvanáct dětí, z nichž dvě hrají roli v našem příběhu: Eduard, narozený

pátý v pořadí, a nejmladší Maria (6.12.1864 Jindřichovice – 19.10.1936 Mitrovce). Maria se r. 1884 provdala za Ferdinanda Blaschku (1852 – 1939), majitele zámku a panství Mitrovce u Prčice [3].

Historický snímek vily Adelaidy Heintschelové. Foto: SOkA Benešov, Archiv obce Červený Újezd, Kronika obce, bez inv. č.

Syn Eduard (6.3.1850 Černousy – 1.10.1890 Vídeň) také pracoval pro rodinnou firmu a v r. 1887 se stal ředitelem její vídeňské filiálky. Ještě předtím se ale oženil se slečnou Adelaidou Kammelovou, která se narodila 7.10.1858 v Concepción v jihoamerickém Peru.¹ Domnívám se, že její otec přišel do Peru s první (1853) nebo spíše druhou (1857) vlnou německých kolonistů a našel si zde místní ženu – aspoň podle Bílkova švagra byla matka Adelaidy

¹ Existují dvě pravděpodobná vysvětlení, jak se tehdy mohl pár z různých kontinentů seznámit. Otec Adelaidy mohl pocházet ze Sudet (jméno Kammel se v severovýchodních Čechách vyskytovalo a např. jednoho Kammela z Trutnovska nacházíme v 19. století mezi přistěhovalci do Chile) a rodiny se proto mohly znát. Druhou možností je, že k seznámení došlo díky obchodním aktivitám, protože Heintschelova textilka jako jediná z Rakouska-Uherska významně exportovala do Střední a Jižní Ameriky a její zástupci (možná sám Eduard?) tyto kraje nepochybně navštěvovali.

indiánka [4]. Eduardův otec si ve svém deníku ke svatbě poznamenal: „*Dne 22.2.1879 se můj syn Eduard oženil ve Vídni se slečnou Kammelovou. Nevěsta se narodila v Peru a po své matce zdědila farmu o obrovské rozloze. Aktuálně tam mají na pastvě více než 36 tisíc ovcí. 27. března téhož roku odcestoval mladý pár do Peru, aby obhlédl své dědictví, které se nachází dále od moře na úpatí Kordiller... A také aby navštívili babičku, která tam žije. Během září se manželé vrátili zpět do Vídně.*“ [5].

Manželství Eduarda a Adelaydy zůstalo bezdětné, navíc Eduard ve věku pouhých 40 let (1890) umírá a jeho otec, aby snachu podpořil, se v její prospěch vzdává svého podílu ve firmě. Adelayda² se ale práci ve firmě nevěnuje a je zřejmě bohatě živa ze zmíněného podílu a svého peruánského dědictví (je známo, že peruánští Němci žijící v oblasti Pasco se věnovali především pěstování dobytka a kávy, odtud snad ty její „brazilské kávové plantáže“). Po dvou letech (1892) se stěhuje z Vídně do Mnichova, kde se pravidelně stýká s některými českými umělci, např. Helenou Emingerovou³ nebo Františkem Ondrúškem. Zároveň udržuje styky se svojí švagrovou, Marií Heintschelovou – Blaschkovou a vzájemně se navštěvují, občas spolu zajíždějí i do Vídně, kde si snad Adelayda ponechala nějaké bydlení (?).

V říjnu 1899 navštěvuje malíř Ondrúšek s paní Blaschkovou Bílka v Chýnově; zatímco u Ondrúška šlo o první setkání s Bílkem, s paní Blaschkovou se Bílek již nejméně rok znal. Jak víme z Bílkovy korespondence i jeho životopisů, koncem století se do Chýnova vydávala řada zámožnějších, i méně zámožných, ale kulturně orientovaných osob, aby se osobně seznámila s vycházející hvězdou českého uměleckého nebe, zejména poté, co si zde Bílek navrhl, nechal vystavět a vyzdobil svůj ateliér (1898-99), svoji „Chaloupku“. Podle svědectví katolického básníka S. Boušky byl v roce 1899 Bílkův dům v Chýnově „únikem v českém království“ a „houfy lidstva se chodily divit jeho neobyčejnosti“. Jednalo se o jednu z prvních tuzemských realizací tzv. vernakulární architektury, pololidové tvorby inspirované anglickou zahradní architekturou, která kladla mimořádný důraz na sepětí s přírodou [6]. Nezvyklou stavbu umocňovala symbolická Bílkova výzdoba, včetně reliéfů na fasádě.

Na jihovýchodní stěně je reliéf s nápisem „Jsme přikryti“. Symbolizuje věk jinošství, obestřený rodičovskou láskou a zároveň oznamuje dokončení stavby. Na SV stěně symbolizuje reliéf *Země k nám mluví* věk dospělosti a nutnost, aby člověk žil uvědoměle v souladu s přírodou. Po straně vchodu do ateliéru je reliéf *Skon člověka*, jehož motiv dvou klesajících mužských postav je druhotně převzat z Bílkova návrhu pomníku sv. Cyrila a Metoděje. Reliéf je doplněn nápisem: *Náš skon. To z téhož vzešla smrt a naše „proč že jsme“*, co nás jak hvězd na nebi... [7].

² Vilém Nečas ji tituluje jako „baronka“ [4].

³ Malířka Helena Emingerová (1858 – 1943) poskytla Bílkovi bezúročnou půjčku na stavbu jeho chýnovského ateliéru.

V březnu 1900 se Bílek na své cestě do Itálie zastavil na pár dní v Mnichově⁴, kde se opět setkal s Ondrúškem a poprvé také s paní Adelaidou, která si jeho umění velmi oblíbila, takže si poté kupovala jeho tiskem vydané práce a po Ondrúškovi ho nechávala v dopisech vždy pozdravovat. Tehdy se Bílkovi zřejmě zmínila, že si hodlá postavit dům a že by si ho ráda nechala od něho vyzdobit. Bílek tehdy dokončoval vybavení svého domu a nedostávalo se mu peněz, takže by šanci na větší zakázku uvítal. Když se paní Adelaida déle v té věci neozývá, ptá se v dopise Ondrúška, který mu 13.6.1900 odpovídá: „*Paní von Heintschel nemluví o stavění – zase odjede do Drážďan, aby příbuzných svých zármutek dělila, a pozdravuje Vás též...*“ [8].

Nicméně již v příštím roce kupuje Adelaida Heintschel von Heinegg parcelu v Červeném Újezdu a ve stejném roce zde začíná stavět svůj dům. Přes velkou snahu se mi nepodařilo zjistit, kdo dům projektoval a postavil, ale jisté je, že jeho styl vykazuje mnohé podobnosti s Bílkovým chýnovským ateliérem. Sám Bílek autorem projektu určitě nebyl, jeho dům inspirací pro paní Adelaidu však nepochybně ano. Projektant dostal také zadání, aby na fasádě nechal místa na Bílkovu výzdobu. Překvapující ani není, proč si majitelka vybrala pozemek právě zde, v zapadlém koutě Středních Čech – je to odtud ani ne 5 km do Mitrovic, kde žila její švagrová.

Někdy na jaře nebo v létě 1901 navštívuje paní Adelaida osobně Bílka v Chýnově, aby se definitivně domluvili na výzdobě domu, a Bílek je požádán, aby zhotovil návrhy [4]. O dalším postupu Bílkovy práce se dozvídáme z jeho dopisů své snoubence Bertě: „...*Při práci jsem stále myslel na to, co kdybychom mohli celou zimu strávit na jihu! Protože jsem přijal tu velkou práci v Červeném Újezdě, která má být hotova v květnu, musíme být koncem března doma. (17.9.1901) ... Stran mé újezdské práce je to takto. Paní H. mi píše, že stavba se zdržela, proto se prý nyní nebude moci nic dělat. Až pojedu z Prahy, zajedu se tam podívat. (19.9.1901) ... Pracoval jsem dále na náčrtcích pí. H. (8.10.1901) ... Dnes jsem dodělal náčrty pí v. H. (6 modelovaných a 6 kreslených). (9.10.1901) ... Nesl jsem k hrnčiči „slepce“ a náčrty pro paní Heintschelovou. (19.11.1901) ... Trochu jsem pracoval v mramoru. Pak jsem toho musel nechat a poslat paní Heintschelové ty náčrty. (25.11.1901)...*“ [9].

Paní Adelaida odpovídá Bílkovi dopisem datovaným v Mnichově dne 6.1.1902: „*Vážený pane Bílku. Budete se na mne již dosti zlobit, že jsem nechala uplynout tak hrozně dlouhý čas, aniž bych odpověděla na Váš milý dopis... Především Vám srdečně děkuji za zaslání skici. Všechny se mi velice líbily, jsou opravdu překrásné a je to pro mne těžká volba! Ráda bych si*

⁴ Svě dojmy z cesty vylíčil Bílek Karlu Dostálovi-Lutinovi v dopise (korespondence č. 107); o Mnichovu Bílek píše: „*Mnichov. Hodný lid a zbožný. Umění mají tam rádi. A rádi by tam měli umění. Ale nemají. Nevzdělanost v umění výtvarném zavinila, že pracují tam lidé vše pro šikovnost, umění je jim pouhé „šik“, ale nic více. Že by se dalo výtvarnictvím též psát a mluvit, a to i tehdy, až nám ústa, tělo oněmí, to nechápu a nechť chápat. Ale lid zbožný a hodný.*“

je ještě prohlédla se svou švagrovou z Mitrovic... a myslím, že ji také všechny nadchnou stejně jako mne, zejména ta svatá skupina je nádherná a ještě jednou Vám za ni děkuji. Včera večer byl u mne pan Ondrušek a vyprávěl mi, že jste mu psal, že Vaše svatba se bude konat již 18. ledna a že, milý pane Bílku, přesto chcete ještě provést práce na vile. A tak si myslím, abyste snad zatím provedl pouze 2 medailony:

I. "Jak ten čas utíká" (velký venkovní reliéf)

II. "Jak čas plyne a zanechává nám vrásky na tváři" (velký venkovní reliéf)

a to ostatní, co bych s Vámi také ještě velmi ráda projednala ústně, až později, až se vrátíte z Itálie... Vy máte nyní, tak krátce před Vaší svatbou, jistě ještě všelicos na práci, také s přípravami na cestu do Itálie, tak Vám sotva zbude čas na tak velkou práci. Vzhledem k tomu, že vila je ještě hrozně nehotová a já dosud příliš nevím, jak budou vypadat vnitřní prostory, bylo by mi také milejší, kdybyste, milý pane Bílku, práce uvnitř budovy nechal až na později, kdy budeme mít oba více času a múzy, abychom to zvládli. Velmi mne, milý pane Bílku těší, že se svou mladou paní přijedete a doufám, že budete mými hosty..." [10].

Reliéf Jak čas nám ryje vrásky. Foto: F. Kožíšek

Máme potvrzeno, že Bílkovi se na svatební cestě do Itálie, na kterou se vydali hned po svatbě (18.1.1902), u paní Adelaydy v Mnichově skutečně zastavili a pobýli u ní celý týden a že se Bílek brzy po návratu (15.3.) pustil do výroby objednaných reliéfů. Bohužel nevíme, zda došlo k realizaci i některého Bílkova díla uvnitř domu v Červeném Újezdu. Dodnes se nic nedochovalo, vyjma dřevěného schodiště, které na sobě sice nenese žádné typické Bílkovo zdobení, ale určitá podobnost se schodištěm a ochozem v chýnovském ateliéru existuje.

Po návratu z Itálie se novomanželé Bílkovi usídlili v Praze, v Nových mlýnech na Primátorském ostrově, kde měl Bílek i vlastní dílnu. Hned se pustil do práce na reliéfech pro paní Adelaydu – do práce, jak uvádí V. Nečas, „v myšlence i v kresbě už připravené a prostudované“. Kartony k těmto pracím, resp. velké kresby uhlem na kartonech, nakreslil Bílek z větší části ještě v létě 1901 v Chýnově. V Praze je pak vytvořil plasticky ve velkých, pálených kachlích [4] a téhož nebo následujícího roku je osadil na dům v Červeném Újezdě.

Reliéf Jak čas utíká. Foto: F. Kožíšek

Podle Bílka patří oba újezdské reliéfy (*Jak čas nám ryje vrásky* a *Jak ten čas utíká*; 270 x 300 cm) obsahově i formálně do souboru děl, který zahájil v roce 1896 velkým sádrovým reliéfem *Zloba času a naše věno* (283 x 376

cm), zhotoveným v lesní boudě, jeho tehdejší „ateliéru“ u Chýnova⁵. Myšlenka tohoto díla byla podle Bílka následující: Získali jsme Kristův odkaz, ale už omšely, otlučený. Samo umění, věda i náboženství se přičinily o zchátralé ono věno [11]. Soubor pokračoval reliéfy zdobícími chýnovský ateliér (*Jsme přikryti, Země k nám mluví, Náš život jenom snem ku věčné skutečnosti, Pohyb plodný duše*; 1898 – viz výše) a velkou lunetou – sádrovým reliéfem *Jak jsme vlečeni vášněmi* (1899; 152 x 108 cm), darem básníku A. Heydukovi⁶. Oba újezdské reliéfy se podle Bílka jako protějšky doplňovaly: *Jak ten čas utíká* (čas našeho jinošství, manželství a stáří; jen sfinga jakoby nestárá); *Jak čas nám ryje vrásky* (vzduch, voda a oheň jak působí i na sfingu a ryje jí vrásky) [11]. Připomeňme ještě, že rozměrná luneta (terakota) *Jak čas utíká* je od roku 1927 umístěna také na fasádě Nečasovy vily v Ronově nad Doubravou – jedná se o zmenšený reliéf z Č. Újezdu. František Bílek řadil myšlenkově všechna tato díla do okruhu meditativního cyklu kreseb *Počet a četba písmeny těla člověka* (1899) [11].

Obě újezdská díla podrobně komentuje ve svých vzpomínkách na Bílka právě Vilém Nečas: *Umělec se v nich znovu vrátil a zamyslel nad záhadou času...Jsou to plastické básně, varující člověka před zpohodlnělou těžkopádností a zbabělou slepotou. Díla, která dům, tuto pokojnou ulitu, azyl a útočiště rodinného krbu, staví na místo, které mu vlastně náleží: na vichrnou křížovatku let, měsíců, dní, hodin a minut, kde v měnlivých, střídajících se hrách světla a tmy, člověk tápe ze dne do noci a nazpět a ustavičně se dotýká strmého tajemství smrti. Není spravedlivé, aby z tohoto symbolu zabezpečeného míru a pokoje, jímž je rodinný dům, vykypěl navenek hluboký, mučivý vzdech, za nímž zeje propast pomíjivé marnosti a jepicovitého osudu lidského? Právě z takových hloubek se rodí slova modlitby a díkůvzdání. Když jsem se poprvé ve venkovské dílně umělcově pohroužil v ten prudce vzrušený pohyb koní, unášejících různý věk člověka a řítících se v dravém letu na sfingu času, pohrdlivě se vyhýbající jejich náporu, bylo mi, jako bych slyšel mocné větrné vanutí ve vysokých korunách chýnovské doubravy, zvučně rozehrané šumotem útočících vzdušných vln. Ale tvář sfingy druhého reliéfu, drásaná živly, tak důvěrně lidská ve svém výsostně pokorném a oddaném gestu! Oblaka, vichřice, žhavé a radostné světlo živé hvězdy sluneční i fosforicky bílé noční světlo hvězdy vyhasínající, ten čas – nejsme to my? Čas pomíjí i trvá, i věčnost je čas. Hle klíč, v němž nikdy nepřestala tvořit vášnivá zbožnost umělcova: víra v jednotu! Smrt v Bílkově slovníku neexistuje, je pouze život a různé jeho formy – růst, zrání, uvadání, dílo, viny, ctnost, hřích, svědectví a otisky času [4].*

Ke dni 19.7.1902 se Adelaida Heintschel von Heinegg úředně odhlašuje ze svého mnichovského bydliště a stěhuje se do Červeného Újezdu [12], ale domnívám se, že to byl spíše jen její letní byt a že část roku trávila ve Vídni.

⁵ Dnes v Galerii hl. m Prahy.

⁶ Dnes v Památníku Adolfa Heyduka v Písku.

Pokud jela navštívit svou švagrovou, mohla bydlet pohodlně na nedalekém velkém mitrovickém zámku. Nicméně byla zde úředně hlášena k pobytu až do roku 1916, kdy se stěhuje do Prahy, odkud pak v roce 1918 do Vídně. Podle obecní kroniky i Č. Habarta od ní koupil statek i vilu v roce 1917 Jan Hájek s manželkou Otýlíí a nechal oba reliéfy natřít hnědou olejovou barvou, aby je tak zachránil před zkázou [1]. Rozhodnutí o prodeji snad urychlila nejistota první světové války, nebo snad obava, co bude s Němci v tušeném samostatném českém státě. Každopádně v srpnu 1918 se stěhuje do Vídně, kde žije až do své smrti [18]. Adelayda Heintschel von Heinegg zemřela ve Vídni 2. září 1936, o měsíc a půl dříve než její švagrová. Je pochována na hřbitově ve Vídni – Döblingu společně se svým manželem a svou nevlastní sestrou Julií Kammelovou – Wanickovou (1875 – 1955) [5].

Nový majitel Hájek údajně začal v Červeném Újezdu stavět velkou ledárnu (zdejší kraj byl významným dodavatelem přírodního ledu do pražských pivovarů), ale než byla stavba dokončena, přišel na svět vynález suchého umělého ledu, čímž byla tato investice zmařena. Když se k tomu přidalo obchodování na burze a hospodářská krize, dostal se do finančních potíží a byl nucen tento majetek prodat. V roce 1933 koupil vilu vrchní báňský inženýr Štěpán Tvardek – ředitel dolů na Kladně a jeho žena, Růžena Tvardková, za svobodna Stillerová – dcera majitele dolů v Ostravě a předsedkyně Sdružení akademicky vzdělaných žen v Čechách.

Tato bohatá rodina užívala v poklidu vilu jako své letní sídlo až do února 1948. Poté všichni členové rodiny postupně z Československa uprchli. Š. Tvardek stačil ještě v roce 1950 prodat vilu své dceři Růženě, která se předtím (13.5.1948) provdala za finského diplomata v Československu, Olli Juhani Vallilu. Tímto sňatkem získala finský diplomatický pas a majetek, který vlastnila, byl chráněn diplomatickou imunitou. V přízemí za oknem vily se objevila finská vlajka a nápis „tento dům je majetkem finského státu“. Nebyla to sice úplná pravda, ale stačilo to k tomu, aby dům nebyl nikdy „zestátněn“. Růžena Vallila pak odjela s manželem služebně do Švýcarska a poté do Ameriky. Do Čech se už nikdy nevrátila, zemřela 10.6.1989 v New Yorku. Ve vile, v přízemním bytě pro správce, bydlela nějaký čas rodina Otradovcových. V roce 1982 se rodina odstěhovala, dům zůstal zcela opuštěn a postupně chátral [13].

Značně zdevastovaný dům zakoupilo v roce 1998 od potomků Růženy Vallily občanské sdružení, které poskytuje sociální služby mladým lidem se sníženými adaptačními schopnostmi a se zdravotními problémy, kteří často vyrůstali ve špatně fungujících rodinách či v dětských výchovných zařízeních. Pojmenovalo dům „Villa Vallila“ (jako připomínku jména, které vilu zachránilo před neblahým osudem v době komunistické éry) a posléze podle svého komunitního domu přijalo tento název i samo sdružení. Dům je postupně, podle finančních možností sdružení rekonstruován, ale Bílkovy reliéfy na restaurování stále ještě čekají. Podrobnosti o činnosti sdružení lze nalézt

na jeho webových stránkách: <http://www.vallila.cz>.

Příběh Bílkova díla v Červeném Újezdu by nebyl úplný, kdybychom nezmínili ještě jeho práce, které vytvořil pro švagrovou paní Adelaydy, již zmíněnou Marii Blaschkovou (Maria Blaschka), rozenou Heintschel von Heinegg. V. Nečas píše, že „obě dámy byly obdivovatelkami sochařova umění“, a že paní Adelayda byla „vzdělaná a duchaplná dáma“ [4]. Nicméně vztah Bílka k rodině Blaschků byl nepochybně mnohem bližší a srdečnější. Vždyť Bílek v dopise své snoubence Bertě dne 10.4.1901 píše: „*Dnes jsme přijeli s tatínkem z návštěvy u barona z Mitrovic. Odváděl jsem jim včeličky a umíšťoval. Často je navštěvuji a oni mne též. Mají mne rádi...*“ [9].

Bílek se s paní Marií znal minimálně od konce roku 1898. Tehdy se zúčastnil druhé výstavy Mánesa, která byla zahájena 3.11.1898 v Topičově salónu, a vystavil zde *Studii ke Kristu a Orbu*. Výstavu zřejmě navštívila i paní Marie Blaschková a nadchla ji hlava Krista. Koncem roku píše Bílek Karlu Dostálovi: „*Pro tu paní Blaschke z Mitrovic vyřezal jsem toho v Mánesu vystaveného Pána Krista na objednávku.*“ [14]. To potvrzuje i Vilém Nečas: „*Paní Blaschkeová se totiž tehdy stala majitelkou význačné Bílkovy práce, veliké studie Kristovy hlavy k Ukřižovanému, řezané ve dřevě. Bílek jí také navrhl a vyřezal modlitební klekátko.*“ [4]. Bílek paní Blaschkovou také v roce 1903 portrétoval v pálené hlíně [11, 15]. Jaký je osud těchto děl, však není známo.

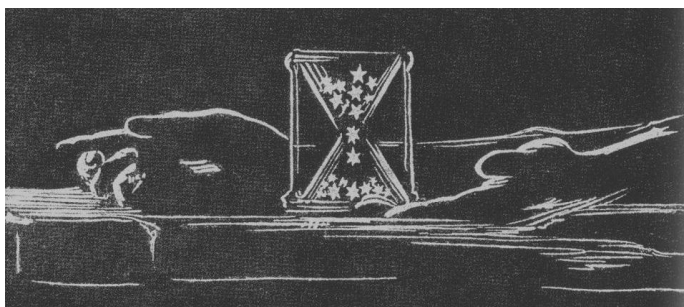
Marie Blaschková byla podle vzpomínek pamětníků hluboce věřící žena, která pěstovala okultní vědy a byla ve spojení se spiritisty z Vídně. Měla syna Ferdinanda, který padl v první světové válce, a čtyři dcery. Všechny se provdaly, ale dvě se s rodinami odstěhovaly jinam. Na velkostatku v Mitrovicích zůstala se svými rodiči hospodařit Alžběta Eberlová s rodinou, na nedalekém statku Kvašřov přebývala přes léto se svou rodinou Gabriela Eiblová (přes zimu žila rodina ve Vídni). Po smrti rodičů Blaschkových (1936 a 1939) vlastnila statek a zámek Mitrovice dcera Alžběta. Členové obou zmíněných rodin byli německé národnosti a kvůli spolupráci s nacisty jim byl v roce 1945 veškerý majetek konfiskován, přestože na samém konci války se J. Eiblovi a A. Eberlovi podařilo zachránit Prčici před německou likvidací, ke které mělo dojít kvůli zastřelení německého důstojníka v revolučních květnových dnech (7.5.). Po roce 1948 se museli všichni zbylí potomci rodiny Blaschkovy vystěhovat do Německa či Rakouska [16].

Zámek pak sloužil nejprve jako domov pro přestárlé, od roku 1956 jako dětský domov; cennou knihovnu zachránilo Národní muzeum [17]. Ani v zámku, ani v obsahu knihovny se ale žádné z Bílkových děl nenalézají, nic se nedostalo ani do zdejší farnosti. Buď se podařilo tyto věci Eiblovým či Eberlovým odvézt s sebou do zahraničí, nebo je předtím někomu zdejšímu darovali. Také je mohl po válce někdo ukrást, popř. i zničit. Podaří se nějaké z těchto cenností ještě někdy nalézt?

Literatura

- [1] Habart Č.: *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko: Popis a dějiny krajiny mezi stříbropěnou Vltavou a památným Blaníkem a vyličení života jejího lidu*. IV. díl (1941, v rukopise). 1. vyd. Alfa Print, Sedlčany 1994.
- [2] *Die Gross-Industrie Österreichs: Festgabe zum glorreichen fünfzigjährigen Regierungs-Jubiläum seinere Majestät des Kaisers Franz Josef I. Vierter Band, Textil-Industrie. Bekleidungs-Industrie*. L. Weiss, Vídeň 1898; str. 150-155.
- [3] Vavřínek K.: *Almanach českých šlechtických a rytířských rodů 2011*. Z. Vavřínek, Brandýs n. L. 2009.
- [4] Nečas V.: Bílek (příspěvek k příštímu životopisu umělce). 1943 (strojopis).
- [5] Rodinný archiv rodu Heintschel von Heinegg, Roland Bouquerot de Voligny a Ulrich Herold-Baumheier, osobní sdělení 28.10., 29.10. a 30.12.2013.
- [6] Vybíral J.: Obnova architektury v díle Františka Bílka. In: Hana Larvová (ed.), *František Bílek, 1871-1941* (katalog výstavy). GHMP, Praha 2000, s. 261-285.
- [7] Halířová M.: Bílkův dům v Chýnově. *Architekt* 1995, XLI, č. 18. str. 22.
- [8] Dopisy F. Ondruška Bílkovi jsou uloženy v archivu Národní galerie v Praze.
- [9] *Milostné listy sochaře Františka Bílka slečně Bertě Nečasové 1901/1902*. Vydavatelství Michala Vaška, Prešov 2009.
- [10] Dopis (v němčině) je uchován v archivu Galerie hl. m. Prahy; jedná se o jediný dopis Adelaydy H.v.H. dochovaný v Bílkově pozůstalosti uložené v GHMP.
- [11] Bílek F.: Poznámky k dílu. Rukopis, b.d. Archiv Národní galerie v Praze.
- [12] Adelayda Heintschel von Heinegg, policejní přihláška, Mnichov. Městský archiv Mnichov.
- [13] Historie Villy Vallily. <http://www.vallila.cz/historie1.html> (dostupné on-line 26.10.2012).
- [14] Korespondence katolické moderny. Dopisy Františka Bílka a Karla Dostála-Lutinova z let 1869 – 1923. Gloria Rosice, 2007. Dopis č. 83, b.d. (pravděpodobně z konce listopadu 1898).
- [15] Mrázová M.: Život a dílo Františka Bílka. Chronologický přehled. In: Hana Larvová (ed.), *František Bílek, 1871-1941* (katalog výstavy). GHMP, Praha 2000, s. 315-349.
- [16] Věra Kapková, Prčice, osobní sdělení, leden 2013. Podrobný článek V. Kapkové o rodině Blaschkových by měl vyjít ve sborníku Český Merán č. 17 v roce 2014.
- [17] Mašek P. Zámecká knihovna Mitrovice. *Zprávy památkové péče*, 1999, roč. 59, č. 4, str. 145-6.
- [18] Adelayda Heintschel von Heinegg, policejní přihláška, Vídeň. Městský archiv Vídeň.

František Kožíšek

NEPRODEJNÉ

Pro své členy a příznivce vydává Společnost Františka Bílka v Praze

<http://www.spol-fb.cz/>

vytisknuto v nákladu 250 ks

na titulní straně kresba “Jak čas nám ryje vrásky”

jazyková korektura: Yveta Kožíšková

předseda: František Kožíšek

rozesílá: Vladimír Červený, Wuchterlova 5, Praha 6, vladimir.cerveny@ccsh.cz

jednatelka: Alena Kubíčková, Křivenická 413/16, 181 00 Praha 8, tel: 774890614

redaktor: Michal Kellner, Nad Budánkami II. 12, 150 00 Praha 5

Příspěvky do Zpráv posílejte na email: michalkellner@email.cz

Obsah

Oznámení o úmrtí Přibyslava Šimice	3
Myšlenky o životě, Františku Bílkovi a psychospirituální cestě (rozhovor se Stacey B. Dayem)	4
Co se chystá v Bílkově vile?	14
Villa Vallila: dům s příběhem a Bílkovými reliéfy	15
Mezinárodní symposium „OTOKAR BŘEZINA 2014“	25
Zpráva o valné hromadě	26
Stručná zpráva předsedy o činnosti Společnosti F. Bílka v období 2003-2013	26
Stručná zpráva o finanční situaci Společnosti F. Bílka ke konci roku 2013	27
Výstava Olbrama Zoubka	28
Připravovaná výstava Přátelství Otokara Březiny a Františka Bílka	29
Krátké zprávy	29

Kresba na titulní straně: „Jak čas nám ryje vrásky“ (Galerie hl. m. Prahy), předloha ke stejnojmennému reliéfu na domě v Červeném Újezdu. K článku „Villa Vallila: dům s příběhem a Bílkovými reliéfy“.